

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI MEDYA OKURYAZARLIĞI DERSİ 1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAVI (ÖRNEK SENARYO - CEVAP ANAHTARLI ÇALIŞMA FORMU)			
Öğrencinin Adı Soyadı:		Aldığı Puan:	/ 100
Şubesi - Okul No:	 / No:	Sınav Süresi:	40 Dakika (1 Ders Saati)

Öğretmen ve Öğrenci Bilgilendirmesi: Sorular "Medya Kavramı ve Medyanın İşlevleri", "Medyanın Birey, Aile ve Toplum Üzerindeki Etkileri" ile "Medya Okuryazarlığı ve Akıl Süzgeci" konularını kapsayan açık uçlu sorulardan ve altlarında doğrudan puanlama ölçütlü örnek çözümlerden oluşmaktadır.

KAZANIM 1.1 1. Soru: Geleneksel Medyadan Dijital Medyaya Dönüşüm

15 Puan

Geleneksel medya (gazete, radyo, televizyon) ile **dijital (yeni) medya** arasındaki temel fark nedir? Dijital medyanın kullanıcılara getirdiği "**bilgi tüketicisinden içerik üreticisine dönüşme**" rolünü açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Geleneksel medyada iletişim tek yönlüdür; birey yalnızca kendisine sunulan mesajları okuyan veya izleyen pasif bir bilgi tüketicisidir. Dijital medyada ise iletişim çift yönlü, anlık ve etkileşimlidir. İnternet ve akıllı cihazlar sayesinde kullanıcılar sadece bilgi almakla kalmaz; kendi fikirlerini paylaşır, video, haber ve yorum üretir ve aktif birer içerik üreticisine (üretici tüketicisi) dönüşür.

Puanlama: Geleneksel ve dijital medya farkı 7.5 p; Etkileşim ve içerik üreticisi rolü 7.5 p.

KAZANIM 1.1 2. Soru: Medyanın Temel İşlevleri

20 Puan

Toplumsal yaşamda medyanın üstlendiği **dört temel işlevi** (bilgilendirme, eğlendirme, yönlendirme, eğitime) yazarak ders kitabında geçen örneklerle birer cümleyle açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

- Bilgilendirme (Haber Verme):** Ülkedeki ve dünyadaki güncel olayları doğru aktarmaktır (Örnek: Alper Gezeravcı'nın uzay görevi haberi veya meteoroloji uyarıları).
- Eğlendirme:** Bireylerin dinlenmesini ve keyifli vakit geçirmesini sağlamaktır (Örnek: Diziler, filmler, müzik ve yarışma programları).
- Yönlendirme (Kamuoyu Oluşturma):** Toplumsal konularda farkındalık oluşturup kitleleri harekete geçirmektir (Örnek: Sıfır Atık / DOA depozito sistemi kampanyaları).
- Eğitime:** Hayat boyu öğrenmeyi desteklemektir (Örnek: EBA platformu ders videoları, doğa belgeselleri ve eğitici kamu spotları).

Puanlama: Belirtilen her işlev tanımı ve örneği 5 puan (Toplam 4 işlev = 20 Puan).

KAZANIM 1.2 3. Soru: Bilgi Kirliliği ve Resmî Kaynak Teyidi

15 Puan

Yoğun kar yağışında sosyal medyada yayılan "**Tatilin bir hafta süreceği iddia ediliyor!**" şeklindeki teyitsiz paylaşımların toplumda yol açabileceği **olumsuzlukları** ve doğru bilgiye ulaşmak için **nasıl davranılması gerektiğini** açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Teyit edilmemiş sansasyonel haberler toplumda gereksiz heyecan, kafa karışıklığı, yanlış planlama ve panik yaratır; resmî kurumlara duyulan güveni zedeler. Bilinçli bir medya okuryazarı, tık tuzağı (clickbait) amaçlı iddialara hemen inanmaz; bilgiyi valilik, bakanlık gibi resmî kurumların web sitelerinden teyit eder ve doğrulanmamış içerikleri sosyal medyada yaymaz.

Puanlama: Bilgi kirliliğinin toplumsal zararları 7.5 p; Resmî teyit ve çapraz kontrol süreci 7.5 p.

KAZANIM 1.2 4. Soru: RTÜK Akıllı İşaretler Sistemi ve Çocukların Korunması

10 Puan

Televizyon yayınlarında yer alan **akıllı işaretler (genel izleyici, 7+, 13+, şiddet/korku, olumsuz örnek)** neden kullanılır? Bu işaretlere dikkat etmenin **çocuklar ve aileler açısından iki temel faydasını** yazınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Akıllı işaretler; çocukları ve gençleri gelişim düzeylerine uygun olmayan zararlı, şiddet ve korku içerikli

KAZANIM 1.3 5. Soru: Medyanın Tüketim Kültürüne Etkisi ve Reklamlar**15 Puan**

Medya, reklamlar ve diziler aracılığıyla bireylerin tüketim alışkanlıklarını nasıl etkiler? Bilinçli bir medya tüketicisinin "**ihtiyaç**" ile "**istek**" ayrımını yapabilmesi neden önemlidir?

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

Medya; gösterişli sahneler, cazip müzikler, sloganlar ve ünlü kişileri kullanarak ürünleri birer prestij ve yaşam tarzı gibi sunar. Bu durum bireyleri ihtiyaç duymadıkları halde yapay isteklere yönlendirerek aşırı ve plansız tüketime sürükler. Bilinçli tüketici, medya mesajlarını akıl süzgecinden geçirerek gerçek ihtiyaçları ile medyanın dayattığı geçici hevesleri ayırt eder, aile bütçesini ve ekonomik dengesini korur.

Puanlama: Medyanın tüketime yönlendirme yöntemleri 7.5 p; İhtiyaç-istek ayrımının önemi 7.5 p.

KAZANIM 1.3 6. Soru: Algı Yönetimi (Suskunluk Sarmalı ve Yankı Odası)**10 Puan**

Sosyal medya ve dijital platformlarda karşılaşılan "**Suskunluk Sarmalı**" ve "**Yankı Odası**" kavramlarını kısaca açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

- **Suskunluk Sarmalı:** Bireyin, savunduğu düşüncenin çoğunluğun görüşüne uymadığını gördüğünde dışlanma, eleştirilme veya alay edilme korkusuyla sessiz kalması; böylece azınlık fikirlerin giderek görünmez olması durumudur.
- **Yankı Odası:** Kullanıcıların dijital mecralarda yalnızca kendi görüşlerini onaylayan kişi ve sayfaları takip etmesi, algoritmaların da benzer içerikleri sunması sonucu farklı düşüncelerden kopup sadece kendi fikrinin sesini duymasıdır.

Puanlama: Suskunluk sarmalı açıklaması 5 p; Yankı odası açıklaması 5 p.

KAZANIM 1.3 7. Soru: Eleştirel İzleme ve Akıl Süzgeci Becerileri**15 Puan**

Bir medya içeriğini (haber, video, reklam vb.) çözümlerken ve kurgusal tuzaklara düşmemek için bir medya okuryazarının sorması gereken **3 temel akıl süzgeci sorusunu** yazarak önemini açıklayınız.

ÖRNEK ÇÖZÜM & CEVAP:

1. "Bu içerik kim tarafından ve hangi amaçla (bilgilendirme, satış, yönlendirme, tık tuzağı) oluşturulmuştur?"
2. "Bu bilginin arkasında doğrulanabilir, tarafsız ve resmî bilimsel kanıtlar var mıdır?"
3. "Kullanılan abartılı başlık, müzik ve görseller bende hangi duyguları (korku, merak, öfke) uyandırmayı hedefliyor?"

Bu soruları sormak, manipülasyonlara karşı zihinsel bir kalkan oluşturarak bireyin bilinçli ve sorumlu davranmasını sağlar.

Puanlama: Belirtilen her doğru eleştirel analiz sorusu ve gerekçesi 5 puan (Toplam 3 soru = 15 Puan).

MEB ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME KAZANIM & PUAN DAĞILIM TABLOSU

Soru No	Kazanım Açıklaması	Bilişsel Düzey	Puan Değeri
1. Soru	Geleneksel ve dijital medya arasındaki farkları ve değişen kullanıcı rollerini analiz eder.	Analiz / Karşılaştırma	15 Puan
2. Soru	Medyanın bilgilendirme, eğlendirme, yönlendirme ve eğitime işlevlerini örneklerdir.	Sınıflandırma	20 Puan
3. Soru	Bilgi kirliliğinin doğuracağı sonuçları değerlendirir; resmî teyidin önemini gerekçelendirir.	Değerlendirme	15 Puan
4. Soru	RTÜK Akıllı İşaretler sisteminin koruyucu işlevini ve aile içi bilinçli izlemedeki rolünü açıklar.	Kavrama	10 Puan
5. Soru	Medya ve reklamların tüketim kültürüne etkilerini değerlendirir; bilinçli tercihi savunur.	Eleştirel Değerlendirme	15 Puan
6. Soru	Algı yönetimi olgularından suskunluk sarmalı ve yankı odası kavramlarını açıklar.	Tanımlama / Kavrama	10 Puan
7. Soru	Medya içeriklerini eleştirel biçimde sorgulamak için akıl süzgeci sorularını formüle eder.	Sentez / Sorgulama	15 Puan
TOPLAM PUAN:			100 Puan